

SCHOOLZWEMMEN IN NOOD

Meeting #14 Wordt zwemmen een luxe?
www.detoekomstvandesport.be

Grote bezorgdheid om het schoolzwemmen

Secundair Onderwijs:

Geen verplichting meer

Basisonderwijs:

Inboeten op kwaliteit en
kwantiteit

Nederland

Uit het curriculum
Grote gevolgen

Vanavond spreek ik hier in naam van alle collega's in Vlaamse opleidingsinstituten die bij het zwemmen betrokken zijn en die de nood van het schoolzwemmen dringend willen aankaarten. Onze opleidingsinstituten ervaren als jaren in de praktijk dat het rendement van de zwemlessen op school en bijgevolg ook het zwemniveau van onze kinderen er op achteruit gaat. Hoewel we vaststellen dat ook het schoolzwemmen in het secundair onderwijs zijn moeilijkheden kent, ligt onze focus vanavond op het basisonderwijs. Het water staat scholen aan de lippen. Ze ervaren dat het steeds moeilijker wordt om alle kinderen in het basisonderwijs te leren zwemmen door vaak een combinatie aan drempels en moeilijkheden. Ze moeten noodgedwongen inboeten op zwemtijd en kwaliteit. In het secundair onderwijs is het zwemmen al geen verplicht onderdeel meer van de lessen LO, dus de vaardigheden die de kinderen verworven hebben in het basisonderwijs worden niet per definitie onderhouden in het secundair onderwijs. En wat zal dat betekenen voor het zwemniveau van de toekomstige redders, de leerkrachten en lesgevers? Het kan ons inziens snel leiden tot een negatieve spiraal waarbij onze bevolking "zwemarm" wordt. Dat klinkt misschien erg fatalistisch, maar In Nederland hebben ze ondervonden dat het wel zo kan varen. Nederland heeft in 1985 het schoolzwemmen uit het onderwijsprogramma gehaald in de veronderstelling dat kinderen buiten school kansen genoeg hebben om te leren zwemmen. Maar helaas laten de gevolgen zich daar duidelijk voelen. Vooral kinderen uit gezinnen met lage inkomens of een migratieachterstand kunnen niet meer zwemmen met alle gevolgen vandien. Nederland onderzoekt ernstig hoe het zwemmen terug zijn

plaats kan krijgen in het onderwijs. Laat ons niet in dezelfde val trappen als onze noorderburen. We vinden het vanuit de opleidingsinstituten dan ook noodzakelijk dat het leren zwemmen onderdeel blijft uitmaken van de eindtermen lichamelijke opvoeding.

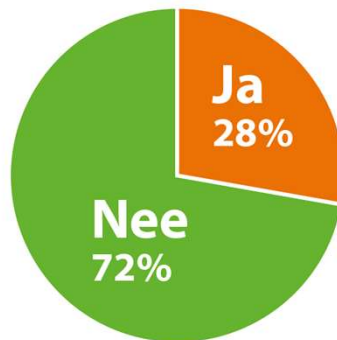
Bevraging

- BEVRAGING UCLL
- RESPONS VAN 486 SCHOLEN UIT
VERSCHILLENDE ONDERWIJSKOEPELS EN
PROVINCIES.

Omdat er in Vlaanderen nauwelijks cijfers beschikbaar waren over het schoolzwemmen in het basisonderwijs, heb ik met mijn collega's het initiatief genomen om een bevraging over het schoolzwemmen bij de basisscholen te verspreiden. Hiervoor kregen we hulp van BVLO, MOEV en de onderwijskoepels. De cijfers in de volgende dia's zijn gebaseerd op de resultaten van 486 scholen uit verschillende provincies en onderwijskoepels. De resultaten werden het laatst verwerkt vorige week woensdag. Ondertussen hebben we nog een 50 tal extra ingevulde bevragingen binnen gekregen. Hoewel we over nog meer gegevens beschikken heb ik de belangrijkste bevindingen hier voor vanavond geselecteerd en op een rijtje gezet.

Scholen snoeien in schoolzwemmen

Heeft de school in schooljaar 2022-2023
gesnoeid in het aantal zwemlessen?

Uit de bevraging blijkt duidelijk dat scholen moeten snoeien in hun zwemonderwijs. Op 1 schooljaar tijd heeft maar liefst 28% van de scholen gesnoeid in het zwemonderwijs. Als we dan nagaan in welke leerjaren dat schrappen gebeurt, blijkt dat over de verschillende jaren heen te zijn. In de derde graad worden er meer geschrapt dan bij de jonge kinderen, maar ook in de eerste graad stellen we vast dat er gesnoeid wordt. Als we het individuele profiel van de scholen bekijken zien we dat scholen zelden in 1 leerjaar snoeien, maar vaak in meerdere leerjaren tegelijk zwemlessen schrappen. De manieren waarop dat gebeurt zijn erg divers zijn. Sommige scholen gaan in elk schooljaar wat minder zwemmen, in andere scholen worden lessen in meerdere schooljaren tegelijk geschrapt. Enkel bij de groep van de kleuters stellen we vast dat ze als een aparte doelgroep worden beschouwd. Er zijn dus scholen die enkel de lessen voor kleuters hebben afgebouwd en niet raken aan de lagere school.

Verhoogde kostprijzen

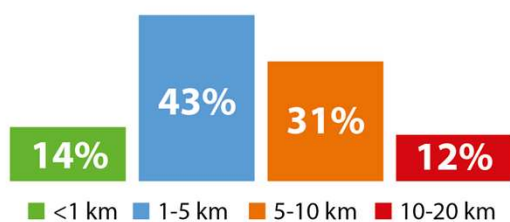

De verhoogde kostprijzen baren de school zorgen. 68% van de scholen krijgt een hogere factuur voor de zwemlessen te slikken. Te wijten aan de duurdere toegang tot het zwembad, duurder busvervoer of soms beiden. De prijzen die scholen doorgeven variëren van volledig gratis voor vervoer en toegang tot het zwembad tot meer dan 10 euro per kind per zwembeurt. De spreiding is dus ontzettend groot.

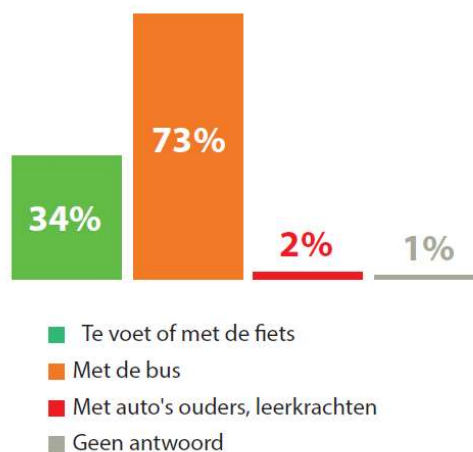
Elke leerling in het lager onderwijs heeft recht op één jaar lang gratis zwemmen. De school draagt dan de kosten voor het vervoer naar en de toegang tot het zwembad. Tijdens de andere jaren kan de school een bijdrage aan de ouders vragen voor het vervoer en de toegang tot het zwembad. Die bijdrage valt onder de maximumfactuur (55euro voor kleuters - 105 euro lagere school). Scholen zijn uiteraard vrij om de zwemlessen voor eigen rekening te nemen, maar dat gaat dan uiteraard ten koste van de werkingsmiddelen voor het realiseren van andere doelen en activiteiten.

Verre verplaatsingen

Wat is de afstand tussen de school en het zwembad?

Hoe gebeurt de verplaatsing naar het zwembad?

De verre verplaatsingen naar het zwembad zijn eveneens voor veel scholen een bekommernis.

43% van de scholen moet zich verder dan 5km verplaatsen tot een zwembad. 12% van de scholen moet zich zelfs tussen de 10 en 20km verplaatsen. Zeker bij die laatste groep gaat de vervoerstijd dan vaak ten koste van de effectieve zwemtijd en ook van de lestijd op school. De tijdrovende verplaatsingen zijn in veel gevallen ook een reden om de zwemlessen in aantal te beperken.

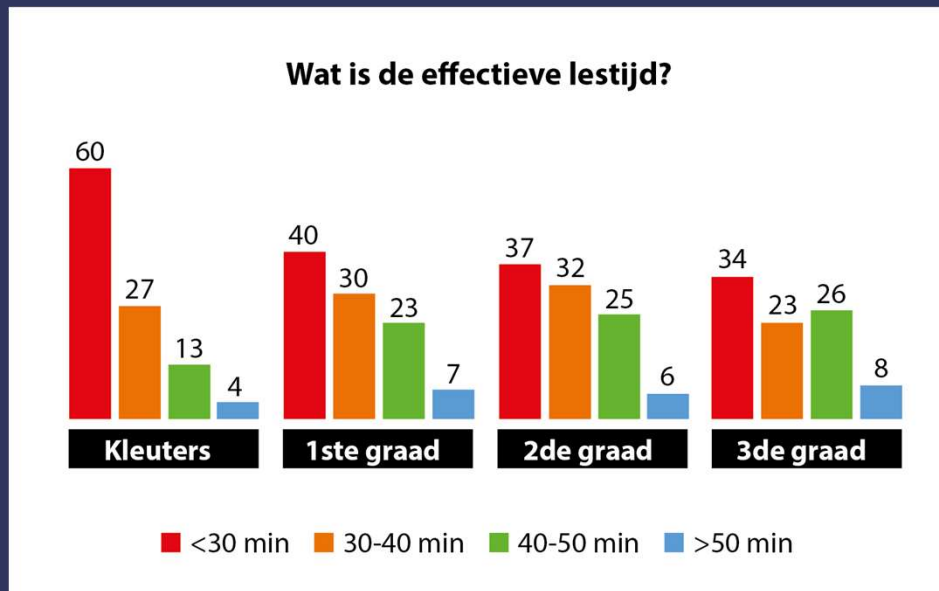
73% van de scholen doet de verplaatsing met de bus.

Slechts een klein aandeel van de scholen kan beroep doen op een bus van de school, scholengroep of gemeente.

We merken dat scholen proberen om creatieve oplossingen te vinden voor de problemen mbt de verplaatsingen naar het zwembad.

Sommige scholen spreiden hun zwemlessen over 2 zwembaden. Soms omwille van kostprijs, soms omwille van plaatsgebrek of omwille van het vervoer. In een aantal scholen wordt er ook een combinatie gemaakt van vervoersmiddelen waarbij de jongere kinderen met de bus gebracht en gaan de oudere kinderen te voet of met de fiets. Die verplaatsingen met de fiets verlopen volgens de opmerkingen die in de bevraging werden geformuleerd toch ook niet probleemloos. Sommige scholen passen hun schooluren ook aan in functie van het zwemmen. Kinderen moeten vroeger naar school komen op de dag dat er gezwommen wordt om voldoende lestijd te kunnen garanderen, of middagpauzes worden opgeofferd om de verplaatsing naar het zwembad te maken.

Beperkte les- en oefentijd

De grote meerderheid van de scholen biedt zwemlessen aan in meerdere schooljaren. Bij de kleuters stellen vast dat een goede 40% van de kleuters nooit met school naar het zwembad gaat, terwijl een doorgedreven watergewenning toch een belangrijke voorwaarde is om te kunnen leren zwemmen.

De keuze om te bepalen hoeveel zwemlessen er per schooljaar worden aangeboden, de frequentie waarmee dit gebeurt en de effectieve lestijd liggen volledig binnen de vrijheid van de school. Uiteraard zijn er heel wat parameters die deze keuzes beïnvloeden. Kostprijs voor toegang, vervoer, beschikbaarheid van zwemwater, leerkrachten, het aanwezige publiek in de school... zijn de belangrijkste. Aangezien die parameters voor elke school verschillend zijn, is er ook een zeer grote spreiding in de organisatie van zwemlessen in de praktijk. We zien een grote variatie in het aantal zwemlessen dat de scholen organiseren, maar ook een grote spreiding in de frequentie ervan.

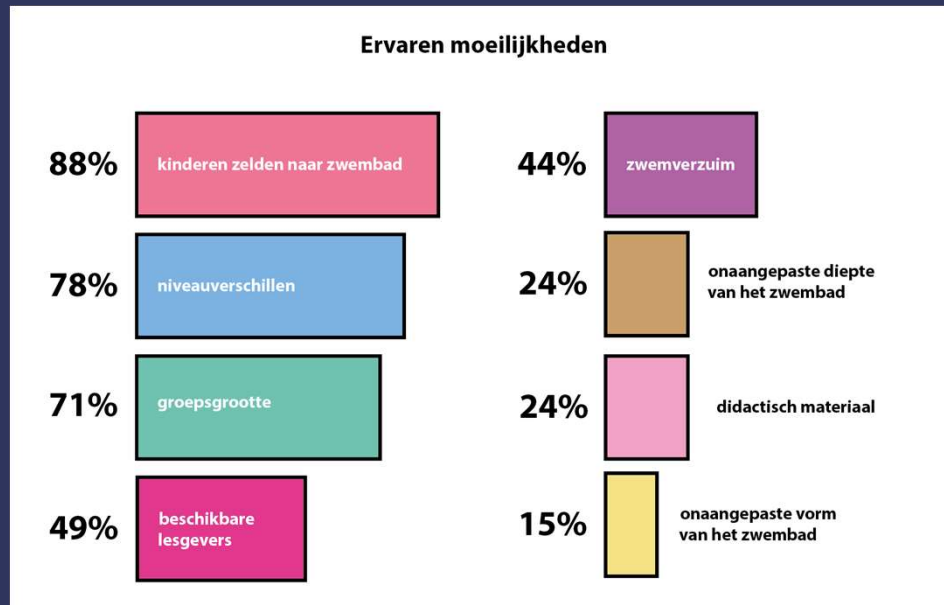
Bijna de helft van de scholen spreidt de zwemlessen over een schooljaar uit of gaat slechts 1 keer in de maand zwemmen, de andere helft gaat tweewekelijks zwemmen of wekelijks. Bij de wekelijkse zwembeurten worden de lessen meestal gedurende een trimester gegeven en de rest van het jaar niet meer.

Als er gekeken wordt naar de effectieve lestijd in het zwembad zien we dat maar een kwart van de scholen er in slaagt om een ideale lestijd van 40 à 50 minuten te organiseren. De effectieve lestijd van het individuele kind wordt buiten beschouwing

gelaten.

Als we kinderen breed motorisch willen opleiding, dan is het leren bewegen in water en het leren zwemmen daar een essentieel onderdeel van. Maar om dit complexe leerproces op gang te krijgen zijn de keuze van de startleeftijd, het voldoende frequent kunnen oefenen en voldoende lang oefenen onder deskundige begeleiding erg belangrijke voorwaarden. Vanuit de opleidingsinstituten stellen we ons de vraag of dit met het huidige aanbod in Vlaanderen voor alle kinderen gerealiseerd kan worden.

Bezorgdheid om kwantiteit en kwaliteit

Het verbaasde ons dan ook niet dat scholen aangeven dat ze bezorgd zijn om de kwaliteit en de kwantiteit van de zwemlessen.

37% van de scholen geeft aan dat het rendement van hun zwemlessen gedaald is. We vroegen aan de scholen om uit een lijst van mogelijke bekommernissen aan te geven in welke mate ze die als moeilijkheid ervaren. In de lijst van bekommernissen werden zowel bekommernissen m.b.t tot de infrastructuur van het zwembad, de lesgevers, de kinderen en de kinderen als groep opgenomen.

Als we kijken naar de moeilijkheden die ze soms, vaak of zeer frequent ervaren zien we dat de helft van de bevraagde scholen aangeeft dat het lerarentekort een probleem is. Heel specifiek voor het zwemmen gaat het over scholen die te weinig leerkrachten hebben om in niveaugroepen te kunnen lesgeven., terwijl ze toch met grote niveaverschillen geconfronteerd worden. Vaak moet ook de klasleerkracht zwemles geven. In de meeste gevallen doet hij dat samen met de leerkracht lichamelijke opvoeding, maar dat is niet voor alle scholen het geval. 72% van de scholen ervaart dat de groepen waarmee gezwommen moet worden te groot zijn er dus onvoldoende ruimte beschikbaar is om de zwemles efficiënt te laten verlopen. Wat ons hier vanavond het meest zorgen moeten baren is dat de scholen aangeven dat ze ervaren dat er een grote groep van kinderen in de lessen aanwezig is, die buiten de schoolcontext zelden naar een zwembad gaan. Zij ervaren aan de lijve dat het buitenschools leren zwemmen voor een grote groep kinderen een luxe is.

One size fits all?

Wat nu? Wat leren we uit deze cijfers en wat doen we ermee? Waar vinden we een oplossing?

Ons buikgevoel gaf het al aan en de cijfers bevestigen alleen maar: Er is haast geen lijn te trekken in de manier waarop scholen de zwemlessen organiseren zowel in het aantal lessen als de manier waarop de organisatie ervan gebeurt. Elke school heeft zijn unieke context, zijn eigen parameters die de organisatie van de zwemlessen bepalen. Zelfs al zwemmen ze op hetzelfde moment in hetzelfde zwembad. De maatregelen die nodig zijn om de kwaliteit binnen die verschillende groepen te verhogen zullen dan ook van school tot school verschillend zijn. Een kant-en klare oplossing die voor alle scholen past, is er niet. De oplossing zal voor elke school een andere combinatie zijn van maatregelen die zich binnen de pijlers beleid, organisatie, communicatie en opleiding-en begeleiding bevinden. Elke pijler is met de andere verbonden. De kwaliteit wordt bepaald door de samenhang ertussen. Scholen moeten nadenken over hun zwembeleid, de gedragenheid ervan binnen het schoolteam en bij ouders, de organisatie ervan en hoe ze concreet een sterk gedifferentieerde aanpak deskundig aanbrengen bij de leerlingen. We mogen niet verwachten dat scholen die alleen doen omdat samenwerking met het zwembad, met de lokale overheid, hierin centraal zal staan.

Er zijn zeker good practices in Vlaanderen beschikbaar waarbij een duurzame en kwaliteitsvolle samenwerking werd opgebouwd tussen het zwembad, de stad of gemeente en de scholen. Deze initiatieven bieden mogelijkheden om verder uitgewerkt

te worden op grotere schaal en moeten dan ook door de verschillende betrokken partijen aangemoedigd worden.

RED HET SCHOOLZWEMMEN

Maar vanzelf zal het niet lukken, Het is niet enkel het onderwijs dat hierin zijn verantwoordelijkheid nemen, maar de hele maatschappij die zorg moet dragen voor onze kinderen en hen het recht moeten verschaffen om te leren zwemmen. We vragen hier vanavond heel expliciet: Red het schoolzwemmen, laat onze scholen niet verdrinken!